

ГЕОЛОГІЧНІ НАУКИ

Кошарна С.К.

аспірант,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПІДТРИМАННЯ АСИМІЛЯЦІЙНОЇ ЗДАТНОСТІ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАЛІЗОРУДНИХ РАЙОНІВ НА ПРИКЛАДІ ЗАЛІЗОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ КРИВОГО РОГУ ТА КОШИЦЬ

Широкомасштабна промислово-підприємницька діяльність у Кривому Розі (Україна) та Кошицькому районі (Словацька Республіка) з кожним роком знижує асиміляційну здатність навколишнього середовища (НС). Неналежне ставлення до використання природних ресурсів у означених районах, значно ускладнює можливість швидкої та ефективної розробки та практичного забезпечення роботи надійних механізмів, які були б здатні втілювати у життя екологічні завдання та цілі держав.

Реалізація екологічної функції держав через економічні механізми базується на необхідності покриття наслідків діяльності підприємств відносно НС, шляхом їх спонукання законодавчими актами до екологічної відповідальності через фінансові втрати, які є одним з оцінних показників, що характеризують якість роботи підприємства. Але в реальності, означений механізм супроводжується рядом невизначеностей, основною серед яких є питання обліку витрат на екологічну безпеку, інакше кажучи екологічні витрати.

Діапазон дослідження «екологічних витрат» є доволі обширним. І хоча розмірковування дослідників у цій області мають різні раціональні обґрунтування, на нашу думку, найбільш повне визначення відносно даного терміну може бути сформульоване, як: «*екологічні витрати*» – це всі витрати, пов'язані зі здійсненням запобіжної, поточної та компенсаційної екологічної діяльності підприємства.

Цінність будь-якої класифікації визначається зручністю її практичного використання підприємствами у процесі структуризації та обліку їх фінансів. Дане нами визначення включає в себе єдину класифікацію усіх можливих екологічних витрат підприємств, що роздрібнювалися раніше різними авторами по численним малим категоріям.

Так, можна провести угруповання чи не всіх відомих класифікацій екологічних витрат (приклад на табл. 1).

Угрупування класифікацій екологічних витрат

	Витрати з організації екологічної діяльності	За видом діяльності	Інвестиційні
Запобіжні	Витрати з попередження забруднення	За джерелом покриття	Витрати від собівартості
		По часу здійснення	Поточні
			Одноразові
Поточні	Витрати на переробку та/або утилізацію відходів виробництва	По відношенню до підприємства	Внутрішні
		За видом діяльності	Зовнішні
Компенсаційні	Витрати з компенсації негативних наслідків забруднення	За видом діяльності	Операційні
		За економічною сутністю	Поточні
		По відношенню до підприємства	Зовнішні
		За економічною сутністю	Капітальні
		За джерелами покриття	Витрати за рахунок прибутку
		В залежності від ступеню забруднення	
		За видами відшкодування витрат	

Джерело: розроблено автором

На нашу думку, використання запропонованої схеми значно спростить систему обліку витрат підприємства та зробить його документацію більш прозорою.

На сьогоднішній день, серед усього переліку можливих екологічних витрат, основна увага приділяється запобіжним, націлених на попередження забруднення в результаті своєї діяльності. Регулярна оцінка ефективності впливу зазначених фінансових процесів на поліпшення рівня асиміляційного потенціалу геологічного середовища територій, а відповідно і НС в цілому є невід'ємною частиною процесу.

Одною з найбільш наглядних форм контролю над ефективністю проведених робіт, а відповідно й доцільності їх фінансування є геохімічний моніторинг НС. За допомогою лабораторних досліджень, які були проведені у 2016 та 2017 роках, у лабораторіях Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М. П. Семененка НАН України по пробах автора були встановлені середні значення розподілу важких металів у ґрунтах у межах об'єктів, які знаходяться у безпосередній близькості до промислових металургійних підприємств у Кривому Розі (рис. 1) та у Кошицькому районі.

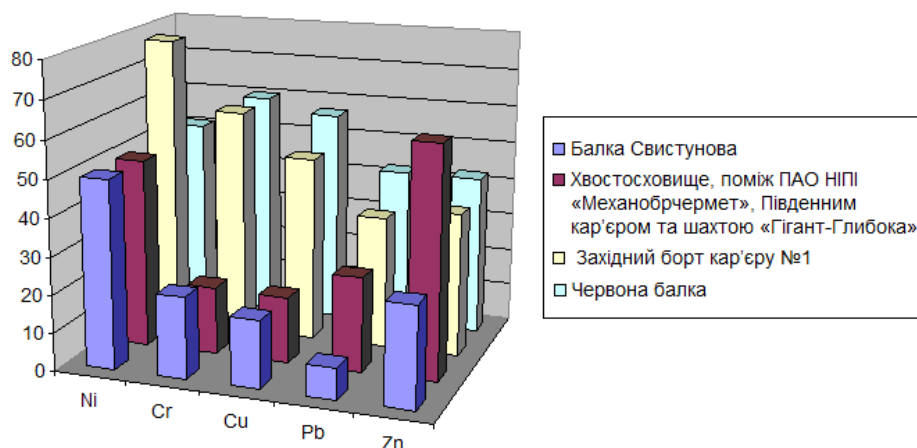


Рис. 1. Розподіл середніх концентрацій важких металів Криворіжжя

Джерело: розроблено автором

Порівнюючи дані, що відображені на гістограмі із середніми фоновими значеннями, спостерігається суттєве перевищення останніх. Так, згідно отриманим результатам аналізів, вміст нікелю переважає фоновий у 2,5 рази, а місцями (як на Західному борті кар'єру №1) майже в 4. Вміст міді збільшений у 1,5 рази свинцю – у 1,5-2. Кількість цинку знаходиться майже на межі із фоновією.

При подальшому моніторингу, отримані дані можуть слугувати своєрідною «точкою відліку», призначеною для регулярного порівняння стану оточуючого середовища по ходу втілення цілей різноманітних екологічних Програм у життя, що буде наглядним показником ефективності фінансових впливань у цю сферу.

Виконані пізніше дослідження стану забруднення верхнього ґрунтового покриву в межах території одного з металургійних підприємств Кошицького району також виявили деякі незадовільні моменти. А саме, геохімічний аналіз відібраних зразків показав підвищений середній вміст свинцю, що значно перевищує ГДК для цього елемента (89/ еталонні значення – 30, межі допустимих фонових значень – 85) та не критичний (той, що не перевищує ГДК), але відчутно високий вміст хрому (35/ еталонні значення – 10, межі допустимих фонових значень – 130) та міді (73/ еталонні значення – 20, межі допустимих фонових значень – 36). (рис. 2)

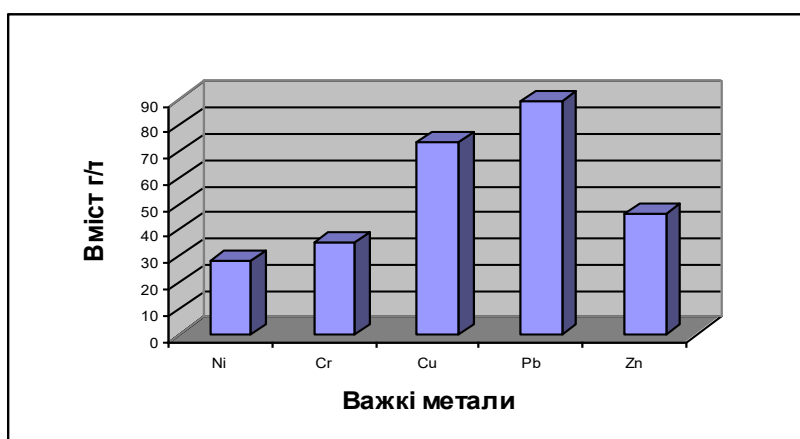


Рис. 2. Розподіл середніх вміст важких металів на території металургійного підприємства U. S. Steel Košice

Джерело: розроблено автором

Дана ситуація не є критичною, внаслідок логічного розподілу викидів по численним малим хвостосховищам підприємства із їх періодичною зміною в якості ємності для відходів та об'єктів рекультивації, але все ж має відчутний вплив на стан означеного середовища та рослинності.

Наведені дані підтверджують той факт, що ефективний контроль дієвості різноманітних Програм екологічного характеру, які супроводжуються чітким розподілом фінансування заходів спрямованих на охорону та відновлення окремих сфер геологічного середовища мусить включати регулярний геохімічний моніторинг, що дасть можливість проведенню наглядних порівнянь стану НС із початковим, протягом усього терміну дії екологічних Програм.

Список використаних джерел:

1. Monthly environmental report U.S.Steel Košice, s.r.i. January-June 2017.
2. Закон Словацької Республіки «Про оцінку впливу на навколишнє середовище» № 24/2006.
3. Классификация экологических затрат в современном бухгалтерском учете / Туякова З.С., Черткова А.А. // Вестник ОГУ. – 2009. – № 8. – С. 112.
4. Міська програма вирішення екологічних проблем Кривбасу та поліпшення стану навколишнього природного середовища на 2016 – 2025 роки.
5. Экологические затраты. Актуальные вопросы учета и анализа / Ерохина В.Н., Лесина Т.В. // Интернет-журнал «наукovedenie», 2015. – № 4. – заголовок з екрану: <http://naukovedenie.ru/PDF/87EVN415.pdf>.